

УДК 821.163.41.09 Стефановић Венцловић Г.
<https://doi.org/10.18485/godisnjak.2017.12.1>

Томислав Ж. Јовановић*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 6. 10. 2017.
Прихваћен: 23. 10. 2017.

ДЕЛА АПОСТОЛА ТОМЕ У ИНДИЈИ У ПРАРАДИ ГАВРИЛА СТЕФАНОВИЋА ВЕНЦЛОВИЋА

У овом раду говори се о варијанти апокрифа који се тиче дела апостола Томе у Индији. Одлика те варијанте испољава се у мотиву апостоловог зидања небеске палате и сачувана је у осам српскословенских преписа и у једном на народном језику, у преради Гаврила Стефановића Венцловића. Венцловићев народни језик доноси архаичну лексику уз слој страних речи, од којих преовлађују турцизми. Начин на који је преуредио текст апокрифа говори о настојању да поједностави израз и приближи га народном разумевању. Уз рад прилаже се приређен текст Венцловићеве прераде апокрифа.

Кључне речи: апокриф, апостол Тома, Гаврило Стефановић Венцловић, небеска палата, текст.

Међу новозаветним апокрифима посвећеним Христовим апостолима посебно место заузимају дела која се тичу живота апостола Томе (в. *Апокрифи. Новозаветни*. 2005). Она су настала на грчком језику и временом преведена на словенски, на коме су се сачувала у знатном броју (в. Отеро 1997). Са изразитијом наративношћу истичу се два донекле блиска, али умногост различита апокрифа, који говоре о делима апостола Томе у Индији. Најупечатљивији мотив у једном од њих јесте царско кажњавање апостола дерањем коже због ширења хришћанске вере. Други апокриф одликује се мотивом апостоловог зидања небеске палате. Први апокриф

* tomjovan1@gmail.com

познат је у две верзије, у дужој и краћој. Дужа верзија налази се у четири следећа српска преписа: препис друге половине XIV века, Москва, Руска државна библиотека, збирка Виктора Ивановича Григоровича, број 22;¹ препис из 1409. године, Београд, Народна библиотека (стара збирка), број 828, 216а-234б; препис XV века, Београд, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, збирка Владимира Ћоровића, број 30, 101а-115а; препис настао око 1550. године, Београд, Музеј Српске православне цркве, Збирка Радослава Грујића, број 219, 124б-134б. Краћа верзија сачувала се у следећа два преписа: препис из 1520. године, Архив ХАЗУ, број IV а 24, 28б-32а;² препис почетка XVII века, Београд, Народна библиотека Србије, број 673, 96б-112б (непотпун на крају).

Други апокриф познат је у седам следећих српскословенских преписа: препис из 1320/30. године, манастир Хиландар, број 644, 19б-24а;³ препис XIV века, Београд, Народна библиотека Србије, број 637 (стара збирка), 125а-136б (непотпун);⁴ препис последње четвртине XIV века, Загреб, Архив ХАЗУ, број III ц 24 (Михановић број 23), 105а-109б; XIV век, Софија, Народна библиотека „Климент и Методиј”, број 1039, 175а-182б; препис из 1409. године, Београд, Народна библиотека Србије, број 828 (стара збирка), 216а-234б; XV век, Београд, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, збирка Владимира Ћоровића, број 30, 96а-101а; препис из 1614-1625. године, Београд, Народна библиотека Србије, број 59 (Панагирик грешнога Дмитра), 165а-168а. Поред ових преписа издваја се један који је прерадио и исписао на народном језику 1732. године Гаврило Стефановић Венцловић у оквиру Поученија и слова за месеце септембар и октобар. Рукопис се налази у Старој збирци Архива Српске академије наука и уметности у Београду са сигнатуром 271, а препис *Дела* је на страницама 200а-209б (в. Стојановић 1901).

Држећи се свог начина преношења састава са српскословенског и рускословенског језика на српски народни језик, Венцловић је тако по-

¹ Препис објавио Ватрослав Јагић: V. Jagić, *Novi prilozi za literaturu biblijskih apokrifa*, Starine JAZU, V, Zagreb 1873, 96–108.

² Ватрослав Јагић је уз издање апокрифа из Григоровичеве збирке испод основног српскословенског текста донео и ову нешто скраћену варијанту на народном језику: V. Moštin, н. д., 71–72. Овај препис штампао је касније у оквиру читавог зборника Милан Решетар: М. Решетар, *Либро од мнозијех разлога. Дубровачки ћирилски зборник од г. 1520*, СКА, Зборник за историју, језик и књижевност српског народа, Прво одељење, Споменници на српском језику, књ. XV, Ср. Карловци 1926, 43–47.

³ Препис објављен у: Т. Јовановић, „*Дела апостола Томе у Индији*” према хиландарском рукопису XIV века, Археографски прилози, 20, Београд 1998, 41–53.

⁴ Препис објавио Стојан Новаковић: S. Novaković, *Apokrifi jednoga srpskog ćirilovskog zbornika XIV. veka*, Starine JAZU, VIII, Zagreb 1876, 69–74.

ступио прилагођавајући и *Дела апостола Томе у Индији*. Њему није било довољно само да „преточи” текст са једног вида језика на други, него и да прошири поједине делове објашњавајући оно што је сматрао да треба додатно приближити пре свега народном слушаоцу. Поред тога, он је за ову прилику спојио два сасвим одвојена дела. Најпре је на почетку увео краће синаксарско житије апостола Томе. Очигледно је и наслов читавог дела преузет из синаксара: *М(ѣ)с(е)ца тогѡж[е] въ ѿ синаѡарѣ. на памет(ъ). с(в)ет(аго) ап(о)ст(о)ла ѱмн*. После синаксарске целине уследила су апокрифна *Дела апостола Томе у Индији*. Како би повезао једно са другим, Венцловић је после синаксарског житија уметнуо реченицу која најављује шири сиже. Тај додатак има призвук усменог народног приповедања: „Ама, пређе тога, јоште за живота док је био, згоди му се пут.” Судаћи према српско-словенским преписима, уочљиво је да се поред проширења садржине, у неким случајевима сажима затечени текст. Тако је код Венцловића изостао знатан део на почетку у коме се говори о одређивању где ће који апостол ићи да проповеда Христово учење, као и сцена о продаји апостола Томе индијском трговцу. Осврт на остале делове који се садржински приближавају показује врсту Венцловићевог одступања, са одликама сажимања или проширивања. Кроз епизоду о доласку апостола са трговцем у индијски град у коме старешина удаје своју кћер и позива све грађане и странце на свадбу сагледава се Венцловићев однос према изношењу садржине.

Хиландар 644	Венцловић
<p>бывшоу же доброу вѣтроу доплоуше веселеше се· града єднног инднє· наричєма єнадрѡжа· вѣзъшема же нма въ градѣ· слышаша глас(ъ) сврннгъ· и моушкь, и пискатель и пицальныхъ сорганъ· ѱома же въпрашааше г(аго)лє· что оубо кс(тъ) въплъ съ радостн соуци въ градѣ семь· г(аго)лаше ємоу тако ц(а)рь дъщерь нмать и д(ъ)н(ъ)сь ю вьдаеть за моужа· да того ради кс(тъ) веселєнє и радос(тъ) си· ц(а)рь же посла проповѣдатеє вьзде г(аго)лє· проповѣдите да зберѡут се на бракъ· богати же и ницини· раби же и странни· иже ли слышавъ не придеть· повнньнъ боудеть ц(а)рьскомоу соудѡу· Г(аго)ла же коупьць къ ѱомѣ· пондевѣ да не разгнѣваевѣ ц(а)ра· пате же и странника соуца· обнѡтаста же въ гостинци· и мало почнвша придоста на брак⁵.</p>	<p>те с нѣкым[ъ] трговцем[ъ] добрым[ъ] чл(о)к(о)м[ъ] именов[ъ] ачваном[ъ] оде тамо 8 великѡ индїю. и дошоше на конакъ тамо 8 неко граднще надрапол(ъ)ско. али онде град[ъ]скы г(о)сп(о)диннѡ оудаакаше свою кѣерь. и заповѣст(ъ) от[ъ] себе издаде, да потраже онѡда по мѣстѡ. те ако гдѣ оузведе кон страннны чл(о)кѡхъ на члв пѡт(ъ)никѡхъ. да и ннх[ъ] нмадѡ доведѡи на оно веселє. нек се рече и пѡт(ъ)ницы кон сѡ съ стране тѡ дош(ъ)ли, да се и оны разгѡворе и провеселе се. на совѡй моѡшѡй софрѡи и веселю моє кѣеры.</p>

⁵Преузето из издања: Т. Јовановић, „Дела апостола Томе у Индији” према хиландарском рукопису XIV века, 47.

Наспрам показаног примера сажимања, постоје делови у којима Венцловић проширује затечену фабулу. Сусрет апостола Томе са индијским царем и њихов договор око зидања палате код Венцловића је нешто детаљнији него у српскословенском тексту:

Хиландар 644	Венцловић
<p>које дѣло оумлѣши въ дрѣвѣ· отвѣща ап(о)с(то)ль дрѣвоу оубо рала, иже са· колеса, весла, кораблю· крыиала, стежера· каменнѣи же· стапы цр(ь)к(ь)вныѣ, дворы ц(а)рьскыѣ· ц(а)рь же испльнь се радостн р(е)че· и таковаго и азъ трѣвоу· нъ съзижди ми полату· и поемъ него и бесѣдоваше съ нимъ о зданнѣи полаты· како п(о)добаетъ(ь) каменнѣи положити.</p>	<p>знам[ъ] правни з дрвенога посла, те павгове, ралице, и кола. а з'нам[ъ] и сот[ъ] камена зидати сващо и цр[ъ]кве и долове, и ц(а)р[ъ]ске полате, и каменнѣе стѣпове знам[ъ] с[л]есива[н]. на то мѣ рече ц(а)рь. ја би вр'ло заклевао да би ед'не лѣпе севѣ полатѣ справко тако з ефескоу мѣстѣ. бы ли ты то догао мени докона[н]. и ап(о)с(то)ль се сот[ъ] тога посла не затеже ни мало н(и)ти се шо обла[н]и о том[ъ]. него ли, такн се обрече да онъ то донѣла хоће докона[н] и почети ќе правни. и погодн се с' ц(а)ром[ъ] ин'дѣнским[ъ] гвн'дафором[ъ]. и рок[ъ] тоде слави. каде ќе до[н]и и нов'це сот[ъ] нега оузети. и он'да да има пред[ъ] царем[ъ] сав' мѣ полат[ъ]скы фвн'дамент[ъ], и мѣрѣ, он'де пре[д] ним[ъ] намесити, да видн ц(а)рь, на кою ќе формѣ быти. и послѣ тога, да мѣ мѣсто ц(а)рь вкаже гдѣ ќе да правн. такы да има то почети зарана док ѣ лѣто юще.</p>

Овако различит Венцловићев приступ обликовању текста део је његовог поступка који је неговао у делима која је преносио на народни језик. У томе је, између осталог, његова посебност. Поред тога, од изузетног значаја јесте народни језик који је Венцловић увео у прераде низа дела распоређених по обимним зборницима. Лексика коју је користио припада свакако његовом говору (в. Ивић 1997). То показује низ коришћених локализама и архаизама са облицима из ранијих епоха, од којих су се неки и до данас задржали у појединим народним говорима: *врез[ъ]* (мада и *без[ъ]*), *гаѣды*, *гаѣд[ъ]нѣ*, *дворѣ* (поред *дворове*), *дни*, *добн*, *допралиа*, *допралиаю*, *дорѣ*, *дос[ъ]ти*, *дослѣйници*, *кѣрно* (као и *ѣрѣ*, *кѣр*), *зашоно* (поред *зашо*), *иладѣ*, *каа* (у значењу *као*), *юще* (поред *юшѣ*, *юш[ъ]*), *кано*, паралелно са *каа*, *како*, *али* и *каконо*, *когано* (јавља се и *кога*), *коп'тамн*, *коюно* (поред *кою*), *кошѣе*, *квнай*, *мѣде* (у значењу *мишљаше*), *мнѣде*, *наалитѣ*, *намн* (поред *нама*), *напре* (мада и *најпослѣ*), *нейма* (поред *не* и *и*ма), *не* и *и*ма), *нејзинѣ* (као и *нејзинѣ*), *нишѣнѣ*, *овакаа*, *ом'ма*, *оуклюка*, *паке* (као и *пакѣ*, *пак[ъ]*), *понайвѣѣма*, *понайлѣп'ше*, *приѣвшѣо*, *прегѣ* (поред *пре*), *раслѣрѣли*, *с* *отым[ъ]*, *саде* (као и *сад[ъ]*), *сващо*, *свѣзѣло*, *свѣѣне*, *сиромашѣ*, *сиромаш[ъ]*, *тадарѣ*, *тадар'*, *такн*, *такн*, *такн*, *такы*, *томѣ* (поред *томе*), *ц(а)ром[ъ]* (поред *царем[ъ]*), *шоно* (као и *шо*).

Једна од одлика Венцловићевог народног језика тиче се коришћења слова *х*. Овај знак је најчешће присутан на местима на којима се и очекује.

Поред тога, ово слово је у два случаја замењено словом *к* (зак^лекаω, зак^леде), а понегде и изостављено: лѣба, вѣате, разлаади. Присвојну заменицу њихов срећемо у уобичајеном изгледу (нихова), али и прилагођеној народном облику нином[ъ].

Слово јат налази се у овом саставу у прилично правилној употреби. Само понекад оно је замењено екавском варијантом у следећим речима: виде (поред видѣти), видеω (али и видѣла), где (такође и гдѣ), време, времена, донети, намѣлѣти, онде, он'де, оукопенише, развмела (мада и развмѣла), ретъ (као и рѣтъ), човекъ. У једном случају Венцловић је одступио од ове праксе и исписао ијекавски облик вѣаше, који је вероватно понео из свог детињства проведеног у сремским крајевима пре него што је прешао у сентандрејске пределе.

Уз народну лексику и облике Венцловић веома ретко користи и српскословенске речи и облике. Само у неким од њих сачуван је потпун српскословенски изглед: вѣнима, вѣхищен(ъ), ѿт[ъ] (али често и ѿд[ъ]), сѣздаω, сѣзидаω, чл(ѿвѣ)къ. Поред ових појединачних случајева, Венцловић је једну целу молитвену реченицу задржао у српскословенском руху: бл[а]г[о]д[а]р[е] г(ѿспод)и чл(ѿвѣ)колюб'че. Облик ваниданю показује како је у српскословенској речи у првом слогу извршена вокализација (-ва), а на крају додат суфикс из народног језика (-њу).

Од значаја за историју српске ћирилице јесте појава Венцловићевог коришћења слова *ћ* и *ѣ*, што је одвијало скоро читав век пре Вукове реформе азбуке. Венцловићево се обележавање гласа *ћ* помало је колебаљиво. Тај глас означаван је углавном словом *ћ*: браќа, вѣќа, вѣќъ, гдѣќи, доќи, заповѣсѣ, к'ќеръ, к'ќери, к'ќери, наќи, недоќнике, ноќи, ѿвѣќа, ѿвѣќаω, пѣлаюќи, показуюќи, просѣќи, славеќи, ќе, кешъ, ѣс, хоќе, чѣлоќи. Тек у неким примерима уместо овог слова глас *ћ* исказан је спојевима слова *к* и прејотованог *е*: браќе, вѣќе, ќе, кѣмо, кѣш(ъ), ѣзхоќе.

Мада је изглед Венцловићевог *ћ* и *ѣ* веома сличан, ипак се ова два слова разликују. Обележавање гласа *ћ* изведено је на четири начина. Најчешће је то уз исписивање слова *ћ*: дођоше, изађоше, међс, међъ, под[ъ]тврђше, прођох[ъ], разиђе, рођены, сѣзиђываѣи, оуђи. Упола мање случајева ознаке овог гласа постигнуто је словом *с* и прејотваним *е*: доге, изаге, нарегењъ, зге, оуге. Тек по један пример означавања овог гласа изведено је помоћу слова *с* и прејотваних *а* и *у*: сѣгаше, мегу. Запажа се да су понекад гласови *ћ* и *ѣ* обележавани на двојак начин приликом исписивања истих речи.

Појава удвајања појединих слова код Венцловића је знатно распрострањена. Међу таквим случајевима преовлађује самогласник *и*. Најчешће доминирају комбинације десетеричног и осмеричног *и*. Десетерично *и* са

две тачке среће се у следећим примерима: в(о)жѣн, в(о)жѣнѡй, градовѣн, дарѣнѡли, дрѡгѣн, запѣнѡ (поред запѣнѡ), нн'дѣнскѡ, нн'дѣнскѡм[ъ], кр(ъ)стѣн, мѣнсѡи (али и мѡсли), напѣнѡй, начѣнѡ, он'даш'нѣн, онѣн (мада и они), прѣнѡликом[ъ], прѣнѡликѡ, разѡмѣн, слѣсѣнѡли, свѣраш'нѣн, такѣн (као и такѡ), оѡкаазѣнѡ, оѡтвѣр'дѣн, чѣнѡм. Уз овакве спојеве Венцловић понекад исписује десетерично *и* без тачке са осмеричним *и*: бн, запѣнѡ (као и запѣнѡ), нн'дѣнскѡй, истн, многнѡм[ъ] (поред многѡм[ъ]), проказѣнѡнѡ, променѣнѡли, прнѡмн, пн, писѡмѡм[ъ], разнѣ, распѣнѡнѡнѡ, сѡзнѡнѡ, такн (мада и такн), талнѡ, тнѡм[ъ], цнѡмѡм[ъ]. Само у једном случају исписана су два десетерична *и* у две варијанте: в(о)жѣнѡй. Иако Венцловић користи слово *ј* (ѣ), удвојена слова *и* у ретким случајевима имају гласовно оправдање како би се другим од тих слова означило овај глас. Случајеви ван те улоге представљају неку врсту раније српскословенске праксе исписивања удвојених слова.

Од удвојених самогласника налазимо још и *а*: даавѡнѡ, д(оѡ)шевѡ(ъ)нѡнѡ, зааѡлѡгѡ, каа, наалнѡчѡ, нѣкаа, овакаа, ѡб'нѣхаѡлнѡ, повѡздаѡнѡ, продаѡваѡли, разѡлаѡдн, раѡзѡлаѡзѡ, оѡдаѡваше, оѡкаазѣнѡнѡ. Понекад су исте речи исписане са удвајањем овог самогласника, а понекад је та појава изостајала: бѡаѡга : бѡага, нѡмаа : нѡма, нѡкаа : нѡка, прѡдаа : прѡда, саѡм[ъ] : саѡм[ъ], свѡдаа : свѡда, слѡгаа : слѡга, старѡа : стара, таа : та, вѡкаѡзѡ : вѡкаѡѡ, вѡкаѡзѡ : вѡкаѡзѡ.

Речи са удвојеним сугласницима веома су ретке. Налазимо их у речи грчког порекла *анѡел* онако како је било уобичајено да се она пише алфавитом: агг(ѡ)лѡ, агг(ѡ)лѡ. Понекад је присутно и удвојено *н*, које увек има пајерак између: непѡрѡшен'нѡмѡ, непѡромен'нѡ, нерѡкѡтворѡн'нѡ, стран'наѡ, стран'нѡ. Само у једној речи налазимо ижицу са истом гласовном вредношћу као и слово *в* уз које стоји: мѡ'вѡнѡм[ъ].

Међу страним речима које је Гаврило користио преовлађују турцизми који су се до тог времена увелико одомаћили у говору из кога је потекао: аѡа (мада и аѡн), вѡцаѡкѡ, вѡлаѡѡѡ, гнѡнѡю, дѡн'гѡрѡлѡкѡ (поред зѡдѡром[ъ], зѡдѡр'скѡ, зѡдѡтн), уз ову реч такође и нѡймѡрѡ, нѡймѡр(ъ), кѡнаѡкѡ, ѡбѡаш'ка, ѡфѡрѡ, ѡфѡрн, ѡфѡрѡ, текѡ, хѡбарѡ. У неколико наврата он користи немачку реч *мајстор* и њене изведенице: мајсторѡ, мајсторѡю, мајстор'скѡ, мајслѡрско. Очигледно је да су и речи латинског порекла *фѡр'мѡ*, *фѡн'дамен'тѡ* биле у уобичајеној употреби.

И у овом саставу Венцловић је показао сву умешност да већ постојеће дело, затечено на српскословенском језику, или можда и у руској варијанти, преточи на народни језик користећи наративне моделе усменог казивања, које је познавао у свој раскоши. Народни језик којим је прерадио велики број дела неизмерно је благо које заслужује обухватнија проучавања.

У додатку се доноси приређен текст Венцловићеве прераде *Дѡла апоѡстола Томе у Индији* из 1872. године из Архива САНУ у Београду, број 271.

ЛИТЕРАТУРА

Апокрифи. Новозаветни. 2005: Приредио и на савремени језик пре-нео Томислав Јовановић, Библиотека Стара српска књижевност у 24 књиге, књига 23, II том, Београд: Просвета – Српска књижевна задруга.

Јагић 1873: V. Jagić, *Novi prilozi za literaturu biblijskih apokrifa*, Starine JAZU, V, Zagreb, 96–108.

Јовановић 1998: Т. Јовановић, *Дела апостола Томе у Индији*, према хиландарском рукопису XIV века, Археографски прилози, 20, Београд, 41–53.

Ивић 1997: П. Ивић, *О дијалекту и пореклу Гаврила Стефановића Венцловића*, Рачански зборник, 2, Бајина Башта, 15–19.

Новаковић 1976: S. Novaković, *Apokrifi jednoga srpskog ćirilovskog zbornika XIV. vieka*, Starine JAZU, VIII, Zagreb, 69–74.

Отеро 1978: A. de Santos Otero, *Die handschriftliche Überlieferung der altslavischen Apokryphen*, 1. Berlin, 85–96.

Решетар 1926: М. Решетар, *Лиbro од мнозијех разлога*. Дубровачки ћирилски зборник од г. 1520, СКА, *Зборник за историју, језик и књижевност српског народа*, Прво одељење, Споменици на српском језику, књ. XV, Ср. Карловци, 43–47.

Стојановић 1901: Јб. Стојановић, *Каталог рукописа и старих штампаних књига*, Збирка Српске краљевске академије, Београд, 96.

Томислав Ж. Јованович

ДЕЈАНИЈА АПОСТОЛА ФОМЫ В ИНДИИ В ОБРАБОТКЕ
ГАВРИИЛА СТЕФАНОВИЧА ВЕНЦЛОВИЧА

Резюме

Среди новозаветных апокрифов, посвященных апостолам Христовым, особое место занимают произведения, относящиеся к жизни апостола Фомы. Они возникли на греческом языке и с течением времени были переведены на церковнославянский, на котором сохранились в значительном количестве списков. Нарочитой повествовательностью отличаются два в некоторой степени близких, но во многом отличающихся апокрифа о деяниях апостола Фомы в Индии. Самым ярким мотивом в одном из них является наказание царем апостола Фомы за распространение христианской веры сдиранием его кожи. Второй апокриф отличается мотивом строительства апостолом небесного дворца. Первый вариант апокрифа сохранился в восьми списках сербского извода и в одном списке на народном сербском языке в обработке Гавриила

Стефановича Венцловича. Его народный язык содержит архаичную лексику и пласт иностранных слов, среди которых преобладают турцизмы. Способ редактирования апокрифа свидетельствует о попытке упрощения языка и его приближения к пониманию народа. В приложении публикуется апокриф в обработке Венцловича.

Ключевые слова: апокриф, апостол Фома, Гаврил Стефанович Венцлович, небесный дворец, текст

(251Б) М(Ѣ)С(Ѣ)ЦА ТОГОЖ(Ѣ) ВЪ ѿ СИНЯЗАРЪ. НА ПАМЕТ(Ъ). С(В)ЕТ(АГО)
АП(О)С(ТО)ЛА ФОМИ:~

С(в)еты е ап(о)с(то)лъ фомѣ, проповѣдао слово б(о)жїе, тамо в пер(ъ)скои и в ин(ъ)динскои зем(ъ)ли, и в м(н)динскои. и онде га затворише в там(ъ)ницѣ съ заповѣсѣх ц(а)ра мнз(ъ)дїе. и зарад(ъ) тога кроцо мѣ е оувѣрїю и кр(ъ)стїю, с(ы)на, оуздана, и женѣ мѣ тер(ъ)цію, и двѣ мѣ к(ъ)ери, мнгоднѣ и нар(ъ)цѣ. и послѣ тога, извѣдоше га из там(ъ)нице, и предадоше га пѣлорицы койчаном(ъ), оу рѣке да га зморѣ. и они га извѣдоше на єд(ъ)но повысоко бр(ъ)до. те га он(ъ)де з(ъ)бодоше коп(ъ)чїи. и тако в томѣ се скон(ъ)ча. и оде мѣ д(ъ)ша к(ъ) х(рист)ѣ б(о)г(ъ).

ама прегїе тога коше за свога живѣла док(ъ) е быо. з(ъ)годи мѣ се пѣт(ъ), те с нѣкым(ъ) тр(ъ)гов(ъ)цем(ъ) добрым(ъ) ч(л)овеком(ъ) именов(ъ) ав(ъ)ваном(ъ) оде тамо в великѣ ин(ъ)дїю. и добоше на конак(ъ) тамо в неко градище надрапол(ъ)ско. али он(ъ)де град(ъ)скы г(о)сп(о)динѣ оудааваше свою к(ъ)ерѣ. и заповѣст(ъ) от(ъ) себе нздаде, да потраже он(ъ)да по мѣстѣ. те ако гдѣ оузвѣде кон стран(ъ)ны ч(л)овека на мѣ пѣт(ъ)никѣ. да и ннх(ъ) имадѣ довелн на оно веселїе. нек(ъ) се рече и пѣт(ъ)ницы кон св(ъ) стране тѣ дош(ъ)ли, да се и оны разговорѣ и провеселе се. на окой мѣош(ъ) софрїи || (252а) и веселю мѣ к(ъ)еры.

и оде на то званїе с(в)еты ап(о)с(то)лъ фомѣ. паке кад(ъ) згїе знѣра на част(ъ), та и сѣде за софрѣ оуз(ъ) єданѣ край исто на днѣ софрѣ. и сви се остале званице развеселише он(ъ)де. ама ап(о)с(то)лъ се не веселн, него исто тако сѣгїаше мѣчїи, и преда се глѣды о себи в(ъ)нима, и о своде он(ъ) послѣ мѣсли нашо є нарегенѣ и послат(ъ) да би кога звѣрїю и кр(ъ)стїю. те се о том(ъ) стараа. а нїе мѣ до ннхова разговорѣ и веселїа. али га смотри єданѣ от(ъ) сватов(ъ)скы сѣгаа гдѣ ннѣ онако некесело сѣды и замнслїю се. и сконм(ъ) се неразвм(ъ)ством(ъ) под(ъ)несѣ, днже шакѣ та и завши ап(о)с(то)ла. и рече мѣ, кад(ъ) си тѣ на склад(ъ)бѣ дошаво, то не квнїай нн се брнны, него ли єди и пин, и веселн се зкѣд(ъ)но с люд(ъ)ма, и напїнай к(ъ) ннма.

а ап(о)с(то)лъ се на то раз(ъ)жали зашо га он(ъ) он(ъ)де оударн. та и рече к(ъ) ннмѣ жндов(ъ)скым(ъ) сконм(ъ) к(ъ) языком(ъ) да он(ъ) не развмїи шо мѣ се говорн. да ти рече то поврати г(о)сп(о)д(ъ) овога свѣта скоро, и тѣ рѣкѣ кога мѣ є завшнла да га виднм(ъ) гдѣ є пас(ъ) повлачн на зкаазѣ многнм(ъ) да то бѣде.

и такы по томѣ ап(о)с(то)л'скоумъ изговорѣ послаше тога виночр(ъ)пчїю да иде с кладен(ъ)ца донѣти на софрѣ хлад[ъ]не воде гослїма конъ ѡзхокиѣ да се напиѣ и разлаади винско пожизанїѣ оу себн. и затече га он'де код[ъ] кладен'ца лавъ. та га свѣга нскида и оста он'де мр'тав(ъ) и издробленъ. и свѣре воде своим[ъ] пвтем[ъ].

и догѣ он'де єд'но пасче. та и оузе мѣ онѣ истѣ деснѣ рѣкѣ с коим[ъ] є ап(о)с(то)ла бїѡ приѣшїѡ за ѡхо. пакъ є донесе онамо легю сватове на веселїѣ. и заради проказинкванїа нїеговога неправѣ оудар'ца. и сви се гости ѡ том[ъ] зачвдише и оузмѣтише се, пїлаюкн цю || (252б) то бы и чїа лї є рѣка. и некаа он'де бїаше євреан'ка свир'чева жена, та она є развмѣла то цю є ап(о)с(то)л'ъ рекаѡ и проклѣѡ є онога виночр'пчїю. та и под[ъ]внк'нѣ он'де мѣѣ сватови и рече. велико се є д(а)н(а)сѣ мѣѣ налн ѡказало чѣдо поблїно. те да нлн сам[ъ] б(ог)ъ. нлн б(о)жїи посланик(ъ) закѣде да д(а)н(а)сѣ ов'де с налн оуїед[ъ]но сѣды. зацонно га сам[ъ] то видѣла каде є негѣ оуз образъ оударїѡ онай цю винно сѣжн, и развмѣла сам[ъ] цю мѣ є рекаѡ ап(о)с(то)л'ъ. како га є проклѣѡ євр'ейским[ъ] ꙗзыком[ъ], да мѣ д(а)н(а)сѣ видн нїеговѣ рѣкѣ да є ѡн повлаче тѣда, да бѣде то мнѡгым[ъ] за приповѣст(ъ) и за чѣдо. и єто саде сви видѣлѣ како се є то оум'ма з'было ѡ немѣ.

и то се чѣдо свѣдаа просѣ. и догѣ до шїю и до цара он'даш'нїега. и по раазаазѣ онїи гостїю сѣ свад[ъ]бѣ. дозва ц(а)рѣ ап(о)с(то)ла преда се. те мѣ рече. каде так'вѣ силѣ и ѡкост(ъ) нлмашъ оу своѣмѣ ꙗзыкѣ. то молнм[ъ] те оучинн лн на волю, те оуѣн ѡнтра ѡ чр'тожннцѣ, и бл(а)г(о)с(ло)ви мѣ новожен'це мою к'ѣрѣ и зета лн.

и воде на тѣ ц(а)рѣвѣ проз'вѣ ап(о)с(то)л'ъ к нлмѣ ѡнтра тамо где сѣ свѣдены да леже. и навчн и да вѣрѡю х(рист)а. и оу чнїлѡкн да се ѡбоѣ др'жн с развмом[ъ]. тѣлесно смѣшнванїѣ да ѡставѣ и ѡд(ъ)мет(ъ)нѣ то сѣ свога нлмѣ оумѣ. и оу томѣ здр'жаню вр'ло нлмѣ зарѣчн, и оутвр'дїи и тако до своѣ смр'їи др'жалн се, и пазнїлн се мѣѣ соком[ъ] кано брат(ъ) и сес(ъ)тра. пакъ се и сам[ъ] за ннх[ъ] пом(о)лн б(ог)ѣ, и предаде и ѡ б(о)жїю рѣкѣ, и бл(а)г(о)с(ло)ви ннх[ъ].

и како онъ изпред[ъ] ннх[ъ] нзагѣ наполе, алн такы на ты час(ъ) ѡпет(ъ) ѡпази гдѣ онъ истн пак(ъ) ш' нїеговом[ъ] нѣвѣстом[ъ] он'де се разговара. та и рече мѣ, та ннслн ты саде || (253а) пре скїю нзашаѡ ѡдѡвѣд[ъ]. да како сн пакъ такы скоро ѡв'дѣ оушаѡ и вратїѡ се оунѣтра те сн тѣ ѡлаѡ. га се чѣднм[ъ] ѡ томѣ. а то є сам[ъ] х(рист)с. оу ѡомннѣ образѣ бѣѡ он'де, и рече на то к' нлмѣ г(оспод)ъ. га рече ннсам[ъ] ѡма. него лн по любавн б(о)жїїѡй брат(ъ) сам[ъ] нїегов(ъ). и кон год[ъ] мени послѣдѣю тако каконо и онъ, те се ѡд(ъ)мет(ъ)нѣ ѡвога свѣта. то пак(ъ) каде оузвѣде онога свѣла. он'да неисто да сѣ лн браѣа ты люди. него лн ѡще при долїнннцн кѣ моѣ ц(а)р(ъ)ствѣ бѣлн. и онн ѡбоѣ тѣ х(ри)с(то)вѣ рѣчѣ каа предрѣгы бнсер(ъ), оукореннше є оу себн. и по свѣ дни и ноїи молнлн сѣ се томѣ кон се нлмѣ тако ѡб'ѣвїѡ:

и на свтраш'нїи д(а)нъ ц(а)рѣ згѣ тамо к' нлмѣ наглѣдати и да видн цю ѡнн чнне и мнлѡю лн се мѣѣ соком[ъ]. алн и заста гдѣ онн ѡбаш'ка сѣде єд'но ѡ дрѡгога, и смѣти се оу своѣмѣ ср[ъ]д[ъ]цѣ за то, не бн мѣ то драго видѣти. та и запнїла и ца ради то ѡд[ъ] ннх[ъ] бн. и ѡнн мѣ ѡбоѣ на то ѡт[ъ]говорнше, и рекоше мѣ се вр'ло за то молнмо да

овакаа спрега и до конца нашега жнѣла пребѣде. еда бы пакъ(ъ) и тамо онога свѣта кад[ъ] се почнѣ тамо в непорѣшен'номѣ чр'логѣ вѣн'цы дѣлѣни, несод[ъ]делено вѣд'но онѣде вѣдело. по вказѣ онога незнан'ца стран'наго, що се е нам[ъ] обѣтѣво ове ноѣи, нелаж[ъ]ном[ъ] прѣилнком[ъ], и обѣтѣво е нам[ъ] то що ќе се намѣ тамо дѣли, и какъ(ъ)вн ли кѣмо бѣли. ако овако лѣпо се до краи в чн'лоѣи вздр'жило.

и на то се ц(а)рѣ вр'ло раз'тары, те свѣда порѣчи, да траже ап(о)с(то)ла, и обрече ко би мѣ га добавѣ до рѣке да ќе голем[ъ] дарѣ имѣли от[ъ] цара. ама то негово за ап(о)с(то)ла распитиванѣ оу нишо се разинѣе. зацоно х(р)исто с е, невиднло то вѣѣла оно разгласива'ние (253б) под[ъ]тврѣже да се не пронагѣ. и тай нстражнван(ъ) се е оуказѣивѣво ама х(р)исто с. в ѳодинѣ наалитѣ, кано к' ваннманю нном[ъ] вѣрованю. и да би оукрочао ц(а)рѣвѣ лютинѣ, и напослѣдѣк(ъ) оуговорѣи га да вѣде и онѣ хр(и)стѣанинѣ. да се не затан тай добарѣ посао. и показа мѣ ап(о)с(то)ла да е отншао чакъ(ъ) тамо оу внѣтраш(ъ)ню ин'дѣю. него нека нѣз за ним[ъ] да се тамо кр(ъ)сте од[ъ] неѣга и ц(а)рѣ и мл[а]д[е]н'чи мѣ.

и издѣшоѣ от[ъ] те зем[ъ]лѣ вр'ли и искѣс(ъ)ны оу(е)н(и)цы о с(в)етой тро(и)цы. те неклонѣо св без[ъ] свакога люд[ъ]скога страха прослав'али с(в)ѣтѣ тро(и)цѣ оу ѣд'номѣ б(о)ж(а)ствѣ. а ап(о)с(то)лѣ ѳома вѣдав'ши вѣѣтѣ тамо оу великой ин'ди. те дотѣ за неѣга онаѣ он'дѣш'нѣи ц(а)рѣ, гвндафорѣ. понска да га нмадѣ к немѣ доведѣли да га види от[ъ]кѣда е и какав(ъ) лѣ е човекъ. и каде га предаа неѣга доведоше. та га ц(а)рѣ и распита е ли он(ъ) кон год[ъ] майсторѣ, и що ли зна послова'ли. зна ли дѣн'герѣвѣкѣ дрѣвены, или зндарскы кон и око каменѣа посао. та и од(ъ)говор' мѣ на то ап(о)с(то)лѣ даде.

ѣа рече то знам[ъ] правнѣи з др'венога посла, те пѣвгове, ралице, и кола. а з'нам[ъ] и от[ъ] каменѣа зыдати свацо и цр(ъ)кѣе и долове, и ц(а)р(ъ)ске полате, и каменнѣе стѣпове знам[ъ] сѣсѣивѣли.

на то мѣ рече ц(а)рѣ. ѣа би вр'ло закѣвао да би ед'не лѣпе себѣ полѣе справѣо тамо в ефескомѣ мѣѣлѣ. бы ли ты то догао мени докона'ли. и ап(о)с(то)лѣ се от[ъ] тога посла не затеже ни мало н(и)ти се що обѣлѣни о том[ъ]. него ли, такѣи се обрече да онѣ то донѣла хоѣе докона'ли и почетѣи ќе правнѣи. и погоди се с' ц(а)ром(ъ) ин'дѣнским[ъ] гвн'дафором[ъ]. и рок(ъ) томѣ оѣлави. каде ќе доѣи и нов'це от[ъ] неѣга оузети. и он'да да нма пред[ъ] царем[ъ] сав' мѣ полат(ъ)скы фвн'да'ментѣ, (254а) и мѣрѣ, он'де пред[ъ] ним[ъ] намѣлѣити, да види ц(а)рѣ, на кою ќе фор'мѣ быти. и послѣ тога, да мѣ мѣсто ц(а)рѣ вкаже гдѣ ќе да правн. такы да нма то почетѣи зарана докѣ е лѣто юще. ама пакъ на то ап(о)с(то)лѣ од[ъ]говорѣи ц(а)рѣ те мѣ рече. нѣ вели добро овога времена о ц(а)рѣ зыдати се томѣ накалом[ъ]. него ли оу оѣлом[ъ]врѣю м(ѣ)с(е)цѣ бол'ма се правн: и тѣ р(е)че не зна се нацо то износи, кроцо то рече ап(о)с(то)лѣ. осмога се м(ѣ)с(е)ца допраѣа долѣ ц(а)р(ъ)скы. ако не оузѣвѣе то рекао тако ли се чини за омы вѣк(ъ) онаѣ вѣдѣѣи цоно ќе вѣѣтѣ онога свѣта дааванѣ од[ъ] б(о)га и мазда сваком[ъ] своѣ по дѣлѣ были. него онѣ с отым[ъ] прекрѣѣи ц(а)рѣвѣ рече, и неговѣ мѣ мѣсао такы раз'оноды. ама на ц(а)рево о том[ъ] повзданѣ, ерѣ онѣ хоѣе доиста то немѣ почетѣи правнѣи, та и вѣе ап(о)с(то)лѣ оу рѣке гюнѣю, и дрѣгѣ стѣварѣ майстор'скѣ цо е за то. и обѣлѣжи по зем[ъ]ли, да види ц(а)рѣ онѣ прѣилнкѣ како ќе бѣли. да на оно

гледѣти не забрине се ѿ том[ъ], и да не бы на неѣга ѿтеж[ъ]тасѡ. и на то се ц(а)рѣ порадова, и свѣрова мѡ да ѣе онѣ то и доконаѣи. те мѡ такы саам[ъ] оу десно недро оуключка много двката а и талира сребр'ни мѡ даде за дос(ъ)ти, теке да поскоріе иде, правнїи мѡ полѣе а нек' се не бави нї ѡчекѡе много.

и каде то зѡе ап(о)с(то)лѣ ѡт[ъ] ц(а)ра: таки оде онамо на онѡ странѡ, гдѣ мѡ речено правнѣи мѡ ц(а)р(ъ)ске дворове. и по оноу зем[ъ]ли свѣ оно злато и среб'ро раздѣли на сиромашѣ и на немоѣнике и свѣж[ъ]нїе. јер'но ап(о)с(то)лѣ е ц(а)рѡ правїѡ тамо мегю пр'вород[ъ]нїи нерѡкотворен'не полѣе. и томе много време прогїе, ц(а)рѣ поче се мыслити за ап(о)с(то)лов(ъ) посаѡ, и сладе ѡ том[ъ] разбѣрати, (254б) да разаз[ъ]на шо се тамо чинны допрашаю ли се дворовы, или нїе. и догїе мѡ од[ъ]некѡд[ъ] неки хабарѣ. да е вѣкїе свѣ готово. теке исто иоше за јед[ъ]ным[ъ] покровом[ъ] шо стон. ерѣ вѣѣ нестало мѡ е трош'ка. и не имѡа и с' чїицѣ довр'шнїи ни покрѣи. те се неймар(ъ) зато стара. и каде тай глас(ъ) зачѡ ц(а)рѣ. онѣ меде да е то права истинна како св мѡ казали, и порадова се ѡ томѡ. те на хнїро оде и ѡт[ъ]брон иоше к томѡ повыше блага, и посла тамо ѡ ефесѣ к' ап(о)с(то)лѡ с писмом[ъ] сконм[ъ]. те мѡ завѣща да имѡ то скоро довр'шнїи, и шо лѣп(ъ)ше може быти красны кровѣ да справи. и обѣѡа се ап(о)с(то)лѡ, да кад[ъ] онѣ сам[ъ] онамо догїе. и оузвнїи мѡ майсторско зданїе, да кїе га лѣпо ѡб'дарнїи. и сам[ъ] кїе мѡ с вст'ма похвалнїи неговѡ майсторїю:

и ап(о)с(то)лѣ каде пак(ъ) оно ѡт[ъ] ц(а)ра послато благо принїи ѡ свое рѡке, та и зачѡди се б(о)жїи ѡй свѣд[ъ]би и оуздигнѡ оти и рѡке горе к' н(е)вѡ. рече. бл[а]г[о]д[а]рѡ Те г(оспод)и чл(ове)колюб'че, тако з разлнкым[ъ] ти наравом[ъ], коемѡждо сп(а)сенїю расмобрати вѣсы. а и за ѡно пр'вашнїе ц(а)реѡ бл(а)го се е помолїѡ да мѡ прїет(ъ)но оно бѡде шо мѡ е на сиромаш(ъ) за неговѡ д(ѡ)шѡ бїѡ вѣѣ из'даѡ. и оно послѣд[ъ]нїе пакѣ свѣ издаде тамо прос'тѡком[ъ].

и ѡ свѣмѡ вѣѣ каде пакѣ неко време прогїе, царѣ се мыш(ъ)лѡше ѡ том[ъ] зданїю, и много разбѣраше, да зѡаз'на ѡ томе како е вѣѣ и шо лї е. и оу нѣко доби доѣоше нѣкы онозем[ъ]цы люди ѡдонѡд[ъ]. гдѣ е ап(о)с(то)лѣ ѡма. а ц(а)рѣ за красотѡ оны полата вр'ло желн да разбере, и ты мѡ люди свѣ потан(ъ)кѡ проказаше како е и шо е было. и рекоше мѡ ѡ ц(а)рѡ, и не слѡшѡи кога за то, ннѣи то оуми ни мало ни мысли за тога ч(о)в(е)ка да е онѣ никак(ъ)во || (255а) зданїе тамо ѡ нашем[ъ] вилѡѡ на чїиннѡсѡ, или да е цѡгод[ъ] и започѡе бїѡ правнїи. и ѡт[ъ] тога вѣрѡи нам[ъ] да нища нейма. него ли то ти правїе знамо казѡи, да е твое оно благо шо си мѡ до рѡке издаѡ, свѣ е оно ницим[ъ] и оубогым[ъ] тамо раздѡло. него ли иоше некога незнанога б(о)га казѡе по люди да вѣрѡю, и многе је люде за собом[ъ] привѡкаѡ на тѡ вѣрѡ, те св сваки свое пр'вашнїе богове помет(ъ)нѡли. и оу јед[ъ]нога исто б(о)га вѣрѡю когано имѣ онѣ проповѣдѡе. и кон к неѡм се предаю, нѣкаѡ за днѡѡв ѡдѡса имѣ оуказѡе и чинны. а лѣба тай ч(о)в(е)кѣ ни мало и не једе. и сами не знамо како се живы.

нхѣ, кад[ъ], зачѡ ц(а)рѣ тай глас(ъ) дорѣ поплавет(ъ)ни од[ъ] ср'динне гор'ке. и пос(ъ)ла за ап(о)с(то)ла свое люде те га доведѡше онамо пред[ъ] неѡга. и запнѣта га. но, рече

мѡ цо ѡтѡны еси ли мѡ справѡ дворѡ ц(а)р(ъ)скѡ, и есѡ ли вѣѣ съ свѡм[ъ] готовѡ. или ющѡ нѡсѡ доправны. те юшъ на нѡх[ъ] вѡлѡ трош[ъ]ка.

ѡт[ъ]говори мѡ на то ап(о)с(то)лъ, и рече. цо ѡт[ъ] истога започѡт(ъ)ка зданѡе, ѡ сам[ъ] то ц(а)рѡ съзиѣывѡти навѡкаѡ. и такъ вѡ сам[ъ] ти истиннѡ и вр'ло крас(ъ)нѡ полѡтѡ и съзѡдаѡ. и на то мѡ пакъ рече ц(а)рѡ. но кад[ъ] ѡ тако. да вѣѣ ѡделѡ тѡмо заѡд[ъ]но. те да ѡ видѡм[ъ] то зданѡе. и рече мѡ ап(о)с(то)лъ. мѡни се ѡтѡны, да не ѡмѡ такъ вѡ полѡте на ѡвом[ъ] свѣтѡ ѡв'дѡ. ѡмѡ саде исто за кою ѡ потребѡ. негѡ ли послѡ тѡмо кѡш(ъ) ѡ ѡмѡти, каде се ѡдовѡд[ъ] тѡмо прѡселѡнш(ъ). он'да ѡешъ съзѡдѡтѡмѡ наѡи прѡборѡв'ѡленѡ.

ѡ ц(а)рѡ мѡнѡде. да се ѡ-ѡмѡ нѡмѡ с ѡтѡм[ъ] исто под[ъ]рѡгѡе. и ѡдовѡито гѡд[ъ]нѡ и на ап(о)с(то)ла. и люто запѡвѣды своѡмѡй ѡражѡ. да га ѡвѡте кѡно ѡд'нѡ лѡжѡ прѡкарѡнѡ, и ѡ добокѡ (Sic!) помр'ѡнѡ ѡмѡ, такѡ заѡд[ъ]но, и с ѡним[ъ] тр'гов'ѡцѡм[ъ] цо га ѡ напре довѡе ѡ онѡ зем[ъ]лѡу нѡдѡнскѡ да и затворѡ. и да ѡвѡни он'де вѡдѡ (255б) до времѡна, док'ле ѡмѡ сѡд[ъ] вѡде, цо ѡе се ш' ѡмѡ прѡвѡдѡти.

и кѡко ап(о)с(то)ла затворѡше ѡ там[ъ]нищѡ. те се ѡѡи разбѡле ц(а)рѡвѡ роѣнѡи брат(ъ). и вѣѣ до смр'ѡти бѡ скоро на ѡздаѡх. та и послѡ по ц(а)рѡ свога мѡ брѡла, да хѡт(ъ)ро скоро к ѡмѡ догѡе. и рече мѡ. и зарѡди те вѡше смѡѣне и прѡварѡ цо ѡмѡте вѡ мѡѡѡ собѡм[ъ] с ѡтѡм[ъ] зѡдарѡм[ъ], ѡво ѡ д(а)н(а)съ сѡло прѡѡх[ъ], и с ѡмѡм[ъ] се жѡнѡтоѡм[ъ] растѡем[ъ], кѡко мѡ и сам[ъ] видѡншѡ. и такѡ ѡмѡ вѡд'нѡ мѡгѡ собѡм[ъ] бесѡдеѡи. ц(а)рѡ се гор'ко за свѡм[ъ] братѡм[ъ] разжѡли, и вр'ло почѡ плакѡти он'де ѡ негѡвѡ до мѡ код[ъ] нѡга и съ свѡи свѡн болѡри.

и послѡ б(о)гѡ свога агг(е)ла. те мѡ ѡузе д(с)шѡ, и ѡд[ъ]несѡ ѡ тѡмо на ѡнѡй свѣт(ъ) мѡгѡ г(о)с(подѡ)нѡе дворѡе и сѡлищѡ тѡмѡш(ъ)нѡѡ. и ѡбѡде свѡ ондѡш'нѡи бѡрѡвѡленѡ д(о)ушѡвѡнѡѡ показѡюѡи мѡ онѡ красѡлѡ и лѡпѡле рѡйскѡ, и он'де ѡ запѡитѡ агг(е)лѡ ѡу кѡн бѡ дворѡвѡ тѡѡ д(с)шѡ понѡйвѣѡмѡ мѡлѡвѡлѡ ѡсѡлатѡ и бѡрѡвѡнѡи. ѡ д(с)шѡ каде прѡзнаде он'де и видѡ ѡд'не полѡле понѡйлѡп'ше. цо мѡ ѡ ѡказѡѡ нѡйпослѡ агг(е)лѡ. и почѡ се дѡшѡ мѡлѡнѡи, да бѡ ѡѡй дѡѡ он'де бѡрѡвѡнѡи текѡ нѡто ѡ кѡд'нѡм[ъ] вѡцѡкѡ.

и рече к' нѡѡнѡзи агг(е)лѡ. ѡу тѡнѡм[ъ] дворѡвѡ тѡ не мѡж[ъ] бѡрѡвѡитѡ, ѡрѡ нѡсѡ тѡнѡ. негѡ то сѡ дворѡвѡ тѡвога брѡла. ѡнѡ цо и ѡе нѡскѡро съзѡдѡѡ ѡнѡй стрѡн'нѡи ѡ(о)в(е)кѡ ѡ-ѡмѡ. и рече д(с)шѡ. ѡ тѡ мѡлѡм[ъ] те допѡсти мѡ толѡко ѡслабѡ да бѡ пакъ ѡтѡнѡѡѡ к ѡмѡ, те да ѡ ѡд[ъ] нѡгѡ нѡскѡпѡм[ъ]. и такѡн ѡѡ доѡи пакъ ѡв'де. заѡно ѡнѡ не з'нѡ нѡеѡе красѡле. те се на то ѡздам[ъ] да кѡе мѡи ѡ прѡпрѡдѡти цѡѡнѡм[ъ]. и ондѡ агг(е)лѡ такѡ пак(ъ) покрѡлѡ онѡ д(с)шѡ к' нѡѡнѡнѡ ѡѡй мр'ѡвѡ тѡѡѡ. и кѡно ѡз ѡеке помр'ѡнѡе прѡбрѡ се мр'ѡтѡвѡ. и ѡнѡ кѡн он'де ѡвѡсѡлѡѡѡ ѡко нѡгѡ запѡлѡ и за свѡлѡга (256а) брѡла. и кѡко к ѡмѡ ѡгѡе. та мѡ и рече, брѡле и ц(а)рѡ. ѡ то без[ъ] ѡуѡсѡмнѡвѡнѡѡ др'жим[ъ]. да и по ц(а)р(ъ)ствѡ тѡвога не бѡ пожалѡ ѡздѡти и зарѡди мѡга жѡнѡла.

и ц(а)рѡ каде догѡе и видѡ га жѡнѡ гѡдѡ гѡворѡи вр'ло се прѡпаде, ѡ и рад[ъ] бѡ ѡ томѡ гѡде мѡ пак(ъ) ѡжѡнѡвѡ брат(ъ). и ѡт[ъ]говори мѡ на нѡгѡвѡ рѡѡтѡ. те мѡ рече. нѡст(ъ) брѡте и дѡнѡстѡ такѡ, ѡ нѡе да ѡ ѡнѡѡе. и тѡдѡр' мѡ пакъ рече брѡт(ъ). но да ѡн'дѡ каде мѡ брѡле ц(а)рѡ такѡ брѡз[ъ] ѡз'мѡ вр'ло мѡлѡвѡшѡ. ѡво ѡ сѡд[ъ] прѡсѡм[ъ] ѡу тебе ѡд'нѡга дѡрѡ, и зѡто и вр'ло

Ти се молиш да би мене об'шчѣло, или об'нехаали се зало, него ли повздаано да ми то вѣде. и на то мѣ рече ц(а)рь. що є под[ъ] моисом[ъ] рвком[ъ], и оу моисой владос(ъ)ти стон. то моє любаз'ном[ъ] братъ могъ даривали. и на то мѣ се съ заклет(ъ)вом(ъ) под[ъ]вали. юр же мѣ оу том[ъ] послажни и дали щогод[ъ] ода[ъ] нега оузмож[ъ]но вѣде, нашо га ср[ъ]д[ъ]це оуштегли да долане от[ъ] свога си бр(а)та. и тадаръ вѣѣ онъ своє ц(а)рь браѣ на пакъ просто исказа, що онъ проси ода[ъ] нега, те мѣ рече. дай ми онъ твою полатъ що тї є горе на н(е)вѣ. а за променъ незинъ колико тї є год[ъ] воля толно оузми ода[ъ] мога блага слата и сребра. и каде то ц(а)рь дочъ тѣ рѣчь, теке нсто ола каа без[ъ] гласа и ода[ъ]мѣча, превзе га нескѣлица от[ъ] мїнсли, и кад[ъ] се разабра, рече мѣ.

от[ъ]кда[ъ] је ѣ мене на н(е)вѣ полата. и пак(ъ) мѣ рече брат(ъ), кет(ъ) онаква, за коюно ты не знашъ. коюно є теби съзидано онай сѣвга, що га ѣ там[ъ]ницы др'жинш(ъ). щоно сам[ъ] га неїзынъ добрыню и красѣв видео. каде сам[ъ] вѣсхищен(ъ) одовѣд[ъ] тамо быо, и теке сем[ъ] брнгом[ъ] об'ложо и твгом[ъ].

и тадар' се нешо ц(а)рь домысли о том[ъ] изговараню. и с отым[ъ] разговорни свога браѣ, и об'весели га, говореѣи к неѣмъ овако потихо. знаш(ъ) ли || (256б) мой млы браѣ, како є и що є. да бы таа твоѣ проз'ба была об'даш'наа що є ѣ моє ц(а)р(ъ)ствѣ. то бы и с нѣждом[ъ] валиало ми из'даѣ радї моє те заклет(ъ)вѣ. ниѣи би се мог'ло то прекинѣи, и ако иоше лише нмашъ одрешни твр'дѣ клѣт(ъ)вѣ, како є то цинпом[ъ] свѣзало мегю нама, то се не бы мог(ъ)ло покварни. ала защоно га иош(ъ) то и не знам[ъ], ниѣи є то сад[ъ] под[ъ] моисом[ъ] рвком[ъ], него нсто наречено є да же моє быѣи, и высоко є пакъ горе на н(е)вѣ. а га за сад[ъ] тамо не могъ отни да є видим[ъ] каква лї є що лї є, и що ли коше таа полата. а кад[ъ] вѣѣ тамо и мога д(ѣ)ша оде. га, више не могъ за то знати могъ ли се пакъ овамо повратни каа що си се ты саде повр'нѣо. или никад[ъ] выше. него ли сам[ъ] браѣ промотри и разсѣди о томѣ. да је то немож[ъ]но оуинни се ни се издѣи, ни продавали се то, може или променивали, то що є непромен'но и вѣчно. него ли ако тї є на то велика жѣла пала. єво браѣ ов'де є иоше такавъ зыдар'скы неймаръ. а ты оузми нега. и каквѣ си сам[ъ] видео тамо онъ полѣѣ. на онъ нств формѣ онъ може тебѣ онамо справни.

и то мѣ изговори. и таки заповѣды да из'вѣдѣ ап(о)с(то)ла, из' там[ъ]нице и с оним[ъ] тр'гов'цѣм[ъ] ав'каном[ъ] оуѣд[ъ]но. и каде догѣ он'де ап(о)с(то)лѣ, та и паде мѣ ц(а)рь пред[ъ] ноге, просѣи мѣ да га раздрѣши и шпроси що мѣ є згрѣшїо. и о томѣ ап(о)с(то)лѣ побл[а]г[о]д[а]ри господ[а] б(о)га, и обонцѣ их[ъ] бракѣ, своим[ъ] навком[ъ] просвѣтла. и даде имъ заалогъ н(е)б(е)снога ц(а)р(ъ)ѣва. то кет(ъ) кр(ъ)стїи и, и навчи како же б(о)га право вѣровали, и к' чѣмѣ же се др'жали да се спасѣ. и пакъ се ап(о)с(то)лѣ диже, те оде по дрѣгїи градовїи х(рист)а проповѣдали. славеѣи и бл(а)годарѣѣи б(о)га. о(т)ъца, и с(ы)на, и с(вѣ)таго д(ѣ)ха: о свїи поспѣшених[ъ] єговынх[ъ].